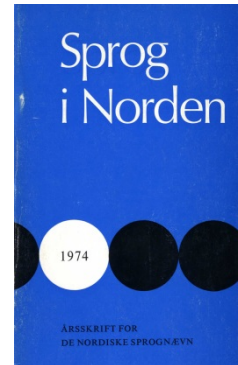

Sprog i Norden

Titel: Om sproget i radio og tv
Forfatter: Henning Skaarup
Kilde: Sprog i Norden, 1974, s. 59-61
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Dansk Sprognævn

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Om sproget i radio og tv

Af *Henning Skaarup*

Radio og tv er meget unge medier. Der er mange forhold i arbejdet med dem som vi endnu kun kender ufuldstændigt, og deres virkning kan vi lære meget om. Derfor er sprogbrugen i disse medier noget man kun med forsigtighed bør give absolutte regler for. For den der med en sproglig vejledning eller retledning følger en kulturpolitisk linie står opgaverne måske klarere defineret; men de er utydelige, og veje og mål temmelig ukendt for den sprogrøgt der ønsker at yde et bidrag til skabelsen af den bedst mulige forståelse hos lyttere og seere. For enhver radio- og tv-medarbejder er og må beskæftigelsen med sproget være en del af en endnu uoverskuelig helhed, og for den der arbejder med denne del må spørgsmålene være: Hvor stor betydning har den i helheden og på hvilke punkter skal vi sætte ind?

I Danmarks Radio har forskellige grupper til forskellige tider følt sig kaldet til — af og til endog haft lyst til — at beskæftige sig med det talte sprog. Bestræbelser af denne art hilses altid velkommen af højere instanser og modtager disses velsignelse. Et problem er taget op — og dermed løst, tror man.

Gang på gang har man således givet sig i kast med sprogproblemer, men vel at mærke med det lettest tilgængelige hjørne, sprogrigtighed. Det er en tilsyneladende rig arbejdsmark. Man beskæftiger sig med slægtsnavne, forfattere, kunstnere og komponister; bynavne og stednavne i eget land og nationale tillem্পninger af fremmed geografisk navnestof. Der røres ved bøjningsendelser, stød og tryk, dialektpræget udtale og syntaks. Alt dette interessante stof modtages overvejende positivt, og kun ganske enkelte føler det under deres

værdighed at modtage endsige at følge en vejledning af denne art.

Der er stadig nye enkeltheder at tage fat på, men også en risiko for at køre i ring og tillægge f.eks. en sprogbrug i overensstemmelse med rigsmålsnormen urimelig stor betydning.

Hvis arbejdet fortsatte alene med at vende og dreje sprogrigtighedsproblemerne — og lad os ikke glemme hvor svært det er at afgøre hvad der er "rigtigt" — og ikke nåede et videre syn, kunne den enkelte medarbejder, journalist eller producent let få den opfattelse at den bedste kommunikation alene er afhængig af den størst mulige overensstemmelse med hvad rådgivere har valgt at kalde korrekt. Uanset med hvor megen diplomati der vejledes, kan der skabes en forståelig modvilje over for sprogarbejdet, hvis det alene drejer sig om detaljer og dermed udsætter sig for at blive kaldt pedanteri. Sker det, har vejlederne sat sprogrigtigheden på forkert plads og tjent deres sag dårligt. Der arbejdes stadig mere bevidst med mediernes virkemidler, bl.a. med den personlige frigjorte udtryksform, og her kan hensynet til sprogrigtighed ofte blive opfattet som hæmmende, om man ikke både hos vejleder og medie-medarbejder har en afslappet holdning til sagen.

Sprogrigtighed har en plads i helheden, og tillægger man den — som dette indlægs forfatter — stor betydning, gør man klogt i at forsøge at finde den rigtige plads og dens rette omfang. Vi kan i denne forbindelse heller ikke se bort fra at der hos lyttere og seere er et udbredt ønske om en norm eller normer på det sproglige område. Ønskerne hos lyttere og seere er ofte meget vagt formuleret og må helt naturligt være præget af personlige sympatier og antipatier. Desværre er de også ofte præget af social bedømmelse eller af moralsk karakter. Mange reaktioner må vi have lov at betragte som vildskud, men det vil være forkert og nedladende overfor det publikum vi er ansat til at betjene, at arbejde som om der ingen sproglig interesse fandtes hos mediernes kunder.

Man har i sin søgen efter mål og midler skelnet mellem

forskellige grupper af medarbejdere i radio og tv. Er man sig selv, taler under eget navn, giver udtryk for egen mening; eller er man neutral, giver nøgterne meddelelser eller fremfører andres tekst. Det vil være urimeligt at skelne mellem disse grupper når det gælder sprogrigtighed, stadig såfremt det lykkes at give sprogrigtighedsbestræbelserne den rette plads i arbejdet. I så fald vil det være en svag personlighed der ikke får mulighed for at give udtryk for sig selv, fordi der skal tages hensyn til et par normer undervejs.

Særlig interessant er det naturligvis at prøve at gøre sig klart, hvilke forhold der spiller ind når man tilstræber den bedste mulige kommunikation i tv. Er billedet af den talende eller af illustrationen en støtte for det talte ord, eller er det et forstyrrende element? Begge dele kan være tilfældet og desværre gælder det sidste for ofte. Det er påstået at meddelelser af en række kendsgerninger — modsat en stemningspræget tekst — fra en person på tv-skærmen til seerne er noget nær en umulighed. At der er noget om det fremgår vel af at så mange lande har opgivet den neutralt annoncerende speaker i billedet. Arbejder man i tv med billedet som illustration til teksten bliver problemerne ikke mindre, og det fuldendte resultat nås kun når der har været rigelig tid til at skabe det optimale samspil mellem billede og lyd. Det siger sig selv at sprogrigtighed i denne forbindelse må sættes på linie med, ja måske under en lang række andre hensyn. Lad mig igen slå fast at det ikke gør værdien af arbejdet med sprogrigtigheden mindre betydningsfuldt.

Det må være et spørgsmål for de nordiske sprognævn, hvilken indflydelse nævnene skal have i medierne. At nævnene skal følge sproget her med lige så stor interesse som man følger det i presse og litteratur kan der ikke herske tvivl om. Der kan dog for mig heller ikke herske tvivl om at nævnene ikke bør arbejde anderledes over for radio og tv, men foretrække at rådgive og herved påvirke fremfor på noget tidspunkt at styre.

